

Олександр Коваленко

Уманський державний

педагогічний університет

імені Павла Тичини

(м. Умань, Україна)

СТВОРЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЙ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Комунікативна ситуація розглядається в багатьох працях, зокрема прийоми формування мовленнєвих ситуацій розглядаються в роботах О. Алхазішвілі, Є. Пасова, О. Щукіна та інших. Також у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних методистів розкриваються різні аспекти створення і функціонування комунікативних ситуацій при навчанні усного мовлення. Навчальна мовна ситуація розглядається як сукупність життєвих умов, що спонукають до висловлення думок і використання при цьому мовного матеріалу.

У своїй роботі вчитель іноземної мови постійно створює комунікативні ситуації. За своїм характером вони поділяються на природні чи штучні. Не можна не помітити, що використання природних ситуацій є неправомірно рідкісним явищем на уроці іноземної мови. Природні ситуації мають велику перевагу перед штучними, з низки вагомих причин:

- 1) їх використання ілюструється самою ситуацією у класі, контекст використання є очевидним;
- 2) мовці мають реальну комунікативну мету, що змушує їх фокусуватися на функції мовлення, а не на мовній формі;
- 3) немає потреби давати завдання, мовлення разюче відрізняється від рутинного виконання вправ;
- 4) вчитель та учні можуть пересвідчитися у вправності учнів у

комунікативних вправах, а саме: чи воно є цілеспрямованим, ініціативним, граматично, лексично та граматично адекватним, продуктивним;

- 5) вчитель та учні вчаться застосовувати невимушену, гуманістичну модель спілкування, учні відчувають себе суб'єктом навчання; оскільки їм надається роль активного учасника навчального процесу;
- 6) відбувається сприяння партнерським відношенням між вчителем та учнем також покращуються товариські відношення серед учнів;
- 7) учні яскраво бачать сенс у вивченні іноземної мови як мови для комунікації;
- 8) мовлення стає жвавим, емоційним;
- 9) відбувається розкриття акторських умінь.

Використання природних ситуацій для вчителя допомагає здійснювати наступні функції:

- 1) гностичну, оскільки допомагає вивчити психологічні особливості кожної дитини, її здатність до невимушеного спілкування, глибше пересвідчитися у відповідності матеріалу підручника потребам спілкування;
- 2) контролюючу, через додаткову можливість оцінити не стільки навички, як вміння;
- 3) плануючу, оскільки допомагає по-іншому планувати навчальний процес, зокрема передбачаючи можливість реалізації ситуацій;
- 4) організаційну, сприяючи ефективному проведенню уроку через створення вільної та невимушеної атмосфери на уроці.

Нам бачаться наступні передумови та принципи ефективного застосування природних ситуацій:

- 1) одномовний характер мовлення вчителя та сприяння одномовного спілкування учнями;
- 2) широке застосування та постійне збільшення виразів шкільного вжитку (Classroom English);

- 3) іншомовне спілкування на перерві та в поза урочний час, створення іншомовної зони принаймні в межах класної кімнати;
- 4) прогнозування ситуацій та навіть сприяння їх виникненню та розвитку;
- 5) активність всіх учнів;
- 6) дискурсивний характер мовлення вчителя;
- 7) готовність вчителя до цілеспрямованого розвитку ситуації;
- 8) здатність вчителя до ефективної семантизації потрібних лексичних одиниць;
- 9) розвинутість лексичних та орфографічних навичок вчителя;
- 10) прогнозування рівня готовності учнів до реалізації природної ситуації;
- 11) відчуття міри при застосуванні та розвитку природних ситуацій;
- 12) забезпечення принципу міцності шляхом організації повторення мовного матеріалу, що виник у природних ситуаціях;
- 13) здатність до корекції деяких етапів уроку, та до внесення змін та доповнень у домашнє завдання.

На нашу думку основним фактором створення природних навчальних ситуацій є добра обізнаність та широке застосування Classroom English. Слід передбачити використання слів та виразів класного вжитку в наступних навчальних ситуаціях: початок уроку, кінець уроку, діяльність з підручником, діяльність у дошки, діяльність з використанням технічних засобів: магнітофону, проектора, комп'ютера, а також ситуаціях, які виникають під час ігор, виконання пісень, драматизації діалогів та уривків п'єс, виконання усних та письмових вправ, написанні тестів, здійсненні контролю, зауваження щодо поведінки учнів. За умов успішного здійснення діяльності в умовах класу можна залучити використання англійської мови і в деякі інші ситуації: діяльність у шкільному коридорі, столовій, дворі, спортмайданчику тощо.

Звичайно необхідною умовою є присутність вчителя англійської мови та його активне залучення до діяльності та взаємодії з учнями. Особливо широкі можливості дає створення іншомовного середовища в умовах

літнього мовного табору а також в гімназіях. Найширше використання іноземної мови в спецшколах з викладанням низки предметів іноземною мовою бачиться вже як необхідність.

Отже, використання Classroom English є найважливішою передумовою використання природних навчальних ситуацій, що буде в свою чергу сприяти розвитку невідготовленого мовлення, здатності до практичного застосування мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов // Іноземні мови. – 2002. – № 1. – С. 39- 47.
2. Пассов Е. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. 2-е издание. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с
3. Семенчук Ю. Іноземна мова – для реального життя // Іноземна мова в навчальних закладах. – 2004. – № 3. – С. 143-151.